

Förändringar i Tk:s lista

Rapport 15 från Taxonomikommittén

Här presenteras några av de senaste besluten inom BirdLife Sveriges Taxonomikommitté. Den fullständiga rapporten, inkluderande referenser, finns på birdlife.se/tk, liksom en uppdaterad Västpalearktislista (VP10).

TEXT Erling Jirle, Gustav Asplund, Markus Lagerqvist och Martin Stervander.

Moripa blir återigen egen art
Moripan på Brittiska öarna förenades med dalripa i mitten på 1970-talet. Nu visar både molekylärbiologisk helgenomanalys och så kallad integrativ taxonomi att den förtjänar artstatus ånyo, som moripa *Lagopus scotica*. Genomsekvensering på ripor från norra halvklotet visade på tre tydliga kluster; fjällripa, dalripa och moripa. Morfologiskt skiljer sig moripan tydligt från dalripan genom avsaknad av vitt på vingarna, ingen vit vinterdräkt och mörk mage året om. Något som tidigare komplicerat bilden är att ripbestånd på fyra norska öar utanför Trondheim, *variegata*, ytligt sett ser ut som en mellanform mellan moripa och dalripa. Både morfologisk och genetisk data visar dock att formen är mycket närbesläktad med dalripa och ingår i nominatformen *lagopus*.

Nya svenska namn bland stormsvalorna
Sedan tidigare har stormsvalorna delats upp i två familjer, nordstormsvalor (Hydrobatidae) och sydstormsvalor (Oceanitidae), efter studier som visar att de trots likartat utseende oväntat nog inte är varandras närmaste släktingar. Det mesta pekar på att de först skildes åt och att det först därefter utvecklades lror, petreller och stormfåglar ur nordstormsvalorna. För att betona detta och bättre förstå vilken familj de olika stormsvalearterna tillhör

döps sydstormsvalorna om till havslöpare, både familjen och arterna. Det medför att de i Västpalearktis förekommande arterna fregattstormsvala och svartbukig stormsvala justeras till fregatthavslöpare respektive svartbukig havslöpare. Nordstormsvalorna förenklas till enbart stormsvalor och oceanlöparen döps om till oceanstormsvala.

Rördrommarna förenas
Flera genetiska studier har visat att dvägrördrommarna i *Ixobrychus* är inbäddade i rördromssläktet *Botaurus*, där exempelvis amerikansk dvärgrördrom *Ixobrychus exilis* står närmare de stora rördrommarna än övriga dvärgrördrommar. Med tanke på amerikanska dvärgrördrommens likhet med typarten för *Ixobrychus* dvärgrördrommen (de har tidigare behandlats som en och samma art!) anser Tk att den bästa lösningen är att inkludera alla dvärgrördrommar i *Botaurus*. Världslis-torna IOC och eBird/Clements har också gjort samma bedömning. Det kan tyckas märkligt att så olikstora arter ryms i ett och samma släkte, men studier tyder på att evolutionen i denna grupp gått relativt fort, där stora arter utvecklats snabbt ur mindre.

Släktet Accipiter delas upp
Även bland hökarna i *Accipiter* visar flera



Duvhök är inte så nära släkt med sparvhök som man tidigare trott. Den flyttas därför till ett eget släkte, *Astur*.

genetiska studier att nuvarande släktesindelning inte återspeglar korrekt släktskap arterna emellan. Det mest uppseendeväckande är att kärrhökarna i *Circus* faktiskt är en del av hökarna, så pass att duvhöken *Accipiter gentilis* står närmare dem än sparvhöken *Accipiter nisus*! De i Västpalearktis förekommande arterna balkanhök *Accipiter brevipes* och shikra *Accipiter badius* tillhör ytterligare en grupp med övervägande asiatiska arter som står utan-

för sparvhökar + (duvhökar + kärrhökar). Evolutionärt verkar alltså en grupp skogslevande hökar ha specialiserat sig på öppnare miljöer när de började bli vanligare, och därmed utvecklat en annan form i dagens kärrhökar. Världslistorna och även Tk har länge avvaktat med förändringar, dels i väntan på studier som inkorporerar fler arter, dels på att nomenklaturen ska redas ut. Teoretiskt skulle kärrhökarna kunna flyttas in i *Accipiter*, men det är en radikal lösning för en sådan lätt igenkännbar grupp vars förgreningar dessutom är relativt gamla. Istället delas *Accipiter* upp i flera släkten. Sparvhöken är typart för släktet och stannar däri, medan duvhöken flyttas till *Astur* och balkanhök samt shikra till *Tachyspiza*. Även världslistorna har nyligen infört samma uppdelning.

Tempelsvala ny Sverigeart
I Rapport 12 (2022) urskilde Tk västafrikansk svala *Cecropis domicella* från rostgumpsvala *Cecropis daurica*. Tk konstaterade samtidigt att de tre kvarvarande afrikanska underarterna *komboensis*, *emini* och *melanocrissus* sannolikt också borde ges artstatus eller föras över till västafrikansk svala. Då studier som inkluderade dessa saknades valde Tk att tillsvidare behålla dem som underarter till rostgumpsvala. I samband med detta skrev Tk dessutom att ytterligare en rimlig ändring hade varit att föra över de östasiatiska underarterna *daurica*, *japonica*, *nipalensis* och *erythropygia* från rostgumpsvala till tempelsvala *Cecropis striolata*. Anledningen är att de skiljer sig dräktmässigt från den europeiska *rufula*, framför allt genom den strimmiga undersidan. Denna egenskap har de i stället gemensamt med den snarlika tempelsvalan i Sydostasien samt på Filippinerna och Sundaöarna, som dräktmässigt är del av en klinal övergång från strimmiga rostgumpsvalor. Tk valde dock att bordlägga denna flytt av underarter med motiveringen att det saknas solida studier, samtidigt som ingen av världslis-torna infört uppdelningen.

Nu har både IOC och eBird/Clements valt att genomföra motsvarande ommöblering, baserad på två tidigare studier som visar på skillnader i dräktskarakterer, läten och genetik mellan det begränsade urval underarter som ingick. Förändringen innebär en uppdelning av komplexet på



Tempelsvala *Cecropis daurica* sågs 3 juli 2020 vid Segerstad på Öland.



Grå steglits *Carduelis caniceps* som häckar i Asien blir ny art.

tre arter, där ett flertal underarter flyttas mellan de tidigare arterna och att de vetenskapliga artnamnen ändras, enligt följande:
▀rostgumpsvala *Cecropis rufula*, monotypisk;
▀bysvala *Cecropis melanocrissus*, med fyra underarter: *domicella*, *melanocrissus*, *emini* och *kumboensis*;
▀tempelsvala *Cecropis daurica*, med åtta underarter: *daurica*, *japonica*, *nipalensis*, *erythropygia*, *mayri*, *stanfordi*, *vernayi* och *striolata*.

Förändringen medför att tempelsvala tillkommer på den svenska listan, då det finns två godkända fynd av *daurica/japonica* från Öland (2013 och 2020).

Grå steglits ny art
De östliga populationerna av steglits bryts ut som en egen art, grå steglits *Carduelis*



Moripa blir på nytt en egen art med det vetenskapliga namnet *Lagopus scotica*.

caniceps baserat på skillnader i dräkt, näbb och läte. Som namnet antyder är den gråare än steglits, till exempel på flankerna. Den saknar svart på hjässan och i nacken, saknar vita spetsar på handpennorna, har längre och spetsigare näbb samt ett längre och spetsigare läte. Utbredningen är från Iran till Centralasien, södra Sibirien, västra Mongoliet, nordvästra Kina och västra och centrala Himalaya. Även världslis-torna har urskilt den som egen art.

Fler förändringar kan läsas i den fullständiga rapporten, med bland annat uppdelning av brunsula, stornäbbad kråka, afrikansk klippsvala och tajgablåstjärt, tilllägg av kanelårta, réunionpetrell, amerikansk duvhök och savannsvala i Västpalearktislistan efter nya fynd, samt en handfull arter som får nya svenska namn – alla extremt sällsynta gäster i Västpalearktis. **4**